

**Державний вищий навчальний заклад
«Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»**

Кафедра готельно-ресторанної та курортної справи

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор _____

« ____ » _____ 2021 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Туристичне країнознавство»

Спеціальність: 241 «Готельно-ресторанна справа»

Освітньо-професійна програма: «Міжнародний готельний бізнес»

інститут, факультет: Факультет туризму

Робоча програма навчальної дисципліни «Туристичне країнознавство» для студентів спеціальності 241 «Готельно-ресторанна справа» (Освітньо-професійна програма «Міжнародний готельний бізнес»). 2022. 13 с.

Розробник:

Клапчук Володимир Михайлович, завідувач кафедри готельно-ресторанної та курортної справи, доктор історичних наук, професор.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри готельно-ресторанної та курортної справи

Протокол від 29 березня 2022 р., № ____.

Завідувач кафедри готельно-ресторанної та курортної справи
30.03.2022 р.

Клапчук В.М.

Схвалено Науково-методичною радою факультету туризму.

Протокол від « ____ » _____ 2022 р., № ____

Голова

Чорна Л.В.

« ____ » _____ 2022 р.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 6,0		Нормативна	
Модулів – 1	Спеціальність (професійне спрямування): <u>241 «Готельно-ресторанна справа»</u> (освітньо-професійна програма «Готельно-ресторанна справа»)	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 1		1-й	1-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання – <u>Регіоналістика туристичних центрів світу</u>			
Загальна кількість годин – 180		Семестр	
Тижневих годин для денної форми навчання: 4 аудиторних – 80/20 самостійної роботи студента – 100/160	Рівень вищої освіти: <u>бакалавр</u>	Лекції	
		32 год.	10 год.
		Практичні, семінарські	
		48 год.	10 год.
		Лабораторні	
		0 год.	0 год.
		Самостійна робота	
		100 год.	160 год.
		Індивідуальні завдання:	
Вид контролю: <u>екзамен</u>			

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

- для денної форми навчання – 4/5;
- для заочної форми навчання – 1/8.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Туристичне країнознавство» є забезпечення належного рівня підготовки майбутніх спеціалістів знаннями про специфіку, принципи та закономірності розвитку країн світу, про особливості їх природно-рекреаційного, історико-культурного та економічного потенціалу, а також закріплення методології туристичного вивчення країни, формування фахового світогляду щодо територіальної організації та умов розвитку туризму в країнах і регіонах світу.

Основними **завданнями** вивчення дисципліни «Туристичне країнознавство» є засвоєння теоретико-методологічних засад «Туристичного країнознавства»; формування у студентів системи знань про цілісність світового господарства; розуміння принципів туристичного районування світу та застосування регіонального підходу до туристичної оцінки країн і регіонів світу; здобуття вміння вільно орієнтуватися у широкому ресурсному спектрі регіонів та країн світу; засвоєння структури та методики проведення комплексної туристичної характеристики країни; здобуття практичних навичок у підготовці вичерпної фахової інформації про розвиток туристичних регіонів світу, країн та їх туристичних центрів.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

знати:

- еволюцію країнознавства як науки, закономірності і принципи країнознавства, теорії та концепції розвитку держави;
- об'єкт і предмет вивчення туристичного країнознавства, а також методи країнознавчих досліджень;
- етапи формування та сучасний стан політичної карти світу;
- принципи туристичної регіоналізації країн світу згідно підходів ВТО;
- основні підходи до класифікації та типології країн світу;
- сутність та характеристику туристично-рекреаційних ресурсів країн світу.

вміти:

- на основі теоретичних знань застосовувати принцип україноцентризму в країнознавчих дослідженнях;
- характеризувати країну за фактом її приналежності до визначеної типологічної групи;
- відображати картографічно особливості геопросторової організації політичної та туристичної карти світу;
- порівнювати та характеризувати ресурси різних країн світу;
- аналізувати чинники, які впливають на формування політики та економіки в регіонах світу;
- оцінювати туристичний потенціал регіонів, країн світу, аналізувати ефективність його використання;
- порівнювати тенденції політично-економічного, культурного та туристичного розвитку країн як в рамках одного регіону, так і країн різних регіонів;
- вільно орієнтуватися у потенціалі країн світу, в неписаних правилах поведінки та етикету, в особливостях візового режиму та валютного ринку;
- підготувати вичерпну довідкову інформацію про будь-яку країну світу.

бути здатними до:

- використання методологічного апарату країнознавчих досліджень;
- надання спеціальної туристичної характеристики країни;
- комплексного аналізу туристичних ресурсів різних регіонів та країн світу;
- виділення та характеристики туристичних регіонів світу, провідних туристичних центрів, розвинених видів туризму;
- залучення туристичних об'єктів країн світу для виїзного туризму;
- користування загальними географічними та туристичними картами країн і регіонів світу;
- формування нових туристичних продуктів на основі інформації про туристичний потенціал країн світу.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Методологічні основи туристичного країнознавства

Тема 1. Туристичне країнознавство як навчальна дисципліна

Сучасні підходи до тлумачення «країнознавства». Функції і завдання країнознавства, дисциплінарний характер науки країнознавства. Еволюція країнознавчої наукової думки. Наукові школи країнознавства.

Предмет країнознавства. Програма країнознавчого дослідження. Підходи до країнознавчого дослідження: наукове, інформаційно-пошукове та публіцистичне країнознавство. Принципи і закономірності країнознавства.

Передумови формування країнознавчої науки в туризмі. Система географічних наук в туризмі. Особливості та специфіка туристичного країнознавства. Категорійний апарат туристичного країнознавства. Туристичний центр. Туристична дестинація. Система країнознавчої інформації. Джерельна база країнознавчих досліджень в туризмі. Структура та характеристика джерел країнознавчої інформації для цілей туризму. Методика та технологія пошуку, накопичення і обробки країнознавчої інформації.

* Видатні дослідники-країнознавці. Інструментарій країнознавчого дослідження. Наукові концепції країнознавчого дослідження.

Тема 2. Туристичне регіоназнавство

Районування, як основний метод країнознавчого дослідження в туризмі. Принципи та критерії районування в туризмі. Поняття регіону. Регіоналізація. Підходи до визначення регіонів, їх різномасштабність. Межі регіону. Історико-географічні регіони. Сучасні підходи до регіонального поділу світу.

Особливості туристичного районування світу згідно підходу ЮНВТО.

* Типологія країн світу в залежності від геополітичного положення (географічного, демографічного, економічного, політичного, історичного), наявності природно-рекреаційних ресурсів, стану туристичної інфраструктури. Типологія країн за економіко-географічними передумовами сталого розвитку туризму.

Тема 3. Загальна характеристика країни

Географічна характеристика країни з точки зору туризму. Опис території країни, її властивостей і складу. Географічне положення як умова розвитку туризму в країні.

Вплив політичних умов в країні на розвиток туризму. Політична характеристика держави. Суверенітет держави. Визначення наявності залежних та спірних територій. Політичні конфлікти та «гарячі точки». Визначення форми державного правління в країні та форми державного устрою. Столиця країни та адміністративно-територіальний поділ. Державні символи.

Економічні умови в країні та їх вплив на розвиток туризму. Оцінка структура економіки, що має вплив на розвиток туризму; ступінь розвитку туристичної інфраструктури. Характеристика грошової одиниці країни.

Населення країни як фактор та суб'єкт розвитку туризму в країні. Релігійна приналежність людини як важлива складова туристичного вивчення народів країни.

* Характеристика релігійного складу населення. Традиційні та нетрадиційні релігії і вірування в країні. Туристична характеристика культури народу, як об'єкту атракції. Етнічні, етнографічні та національні традиції. Народні свята, фестивалі та ярмарки в країні. Характеристика національного одягу, народної творчості та ремесел. Кулінарія як компонент культури країни.

Тема 4. Характеристика країни як туристичної дестинації

Послідовність туристичного опису країни. Стан розвитку туристичної галузі в країні та її місце на міжнародному ринку туристичних послуг. Структура та динаміка туристичних потоків, грошових надходжень та витрат. Види туристичних ресурсів. Об'єкти туризму за їх класифікацією. Основні туристські дестинації країни. Туристські атракції. Рекреаційні зони, курорти та парки. Розроблені туристичні маршрути. Розвинуті види туризму в країні та їх географія. Органи управління туризмом та туристична політика.

Характеристика туристичної інфраструктури країни. Митні правила, обмеження та туристичні формальності країни.

* Спеціальна туристична інформація про країну та необхідність її отримання туристом. Збір інформації щодо природних небезпечностей, безпеки життя, здоров'я та власності. Врахування поясного часу та його різниці з київським часом. Курси обміну національної валюти в основні валюти світу. Перелік святкових та неробочих днів. Робочий та неробочий час в країні. Традиційні покупки туристів в країні та сувеніри.

Змістовий модуль 2. Характеристика туристичних регіонів світу

Тема 5. Європейський туристичний макрорегіон

Структура та загальна характеристика європейського туристичного регіону. Провідні туристичні країни регіону, їх туристичні центри, розвинені види туризму.

* Характеристика сприятливих та негативних чинників розвитку туризму у Європейському регіоні. Аналіз видів туризму, що розвиваються у регіоні. Порівняння специфіки використання туристичних ресурсів України з провідними країнами Європи.

Тема 6. Близькосхідний туристичний макрорегіон.

Структура та загальна характеристика Близькосхідного туристичного регіону. Туристичне районування та зонування території країн Південно-Західної Азії, Єгипту та Лівії. Провідні туристичні країни регіону, їх туристичні центри, розвинені види туризму.

* Специфіка історичного розвитку країн регіону. Політична карта країн Близького Сходу. Аналіз сприятливих та негативних чинників розвитку туризму у регіоні.

Тема 7. Південно-Азійський туристичний макрорегіон.

Структура та загальна характеристика Південно-Азійського туристичного регіону. Провідні туристичні країни регіону, їх туристичні центри, розвинені види туризму. Природна атрактивність країн регіону та багатство культурно-історичної спадщини.

* Аналіз сприятливих та негативних чинників розвитку туризму у регіоні.

Тема 8. Азійсько-Тихоокеанський туристичний макрорегіон.

Структура та загальна характеристика Азійсько-Тихоокеанського туристичного регіону. Туристичне районування та зонування території країн Південно-Східної, Східної Азії, Австралії та Океанії. Провідні туристичні країни регіону, їх туристичні центри, розвинені види туризму.

* Специфіка історичного розвитку країн регіону. Політична карта країн регіону, особливості його мікрорегіонів.

Тема 9. Африканський туристичний макрорегіон.

Структура та загальна характеристика Африканського туристичного регіону. Туристичне районування та зонування території країн, Африки (крім Лівії та Єгипту). Провідні туристичні країни регіону, їх туристичні центри, розвинені види туризму.

* Політична карта Африканського туристичного регіону. Внутрішні туристичні регіони Африки. Гальмівні чинники розвитку туризму у регіоні. Можливості використання самотутності африканських народів для приваблення туристів.

Тема 10. Американський туристичний макрорегіон.

Структура та загальна характеристика Американського туристичного регіону. Туристичне районування та зонування території країн Північної, Південної, Центральної Америки, острівних країн і територій Карибського басейну. Провідні туристичні країни регіону, їх туристичні центри, розвинені види туризму.

* Основні туристичні субрегіони Американського континенту. Тенденції туристичного розвитку країн Північної та Латинської Америки. Чинники, які гальмують туристично-рекреаційне освоєння країн Латинської Америки

* **Позначено пункти для самостійного вивчення**

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб.	інд.	с.р.		л	п	лаб.	інд.	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1												
Змістовий модуль 1. Методологічні основи туристичного країнознавства												
Тема 1. Туристичне країнознавство як навчальна дисципліна	14	2	4	0	0	8	12	1	1	0	0	10
Тема 2. Туристичне регіонаознавство	14	2	4	0	0	8	12	1	1	0	0	10
Тема 3. Загальна характеристика країни	14	2	4	0	0	8	12	1	1	0	0	10
Тема 4. Характеристика країни як туристичної дестинації	14	2	4	0	0	8	12	1	1	0	0	10
Разом за змістовим модулем 1	56	8	16	0	0	32	48	4	4	0	0	40
Змістовий модуль 2. Характеристика туристичних регіонів світу												
Тема 5. Європейський туристичний макрорегіон	24	4	8	0	0	12	22	1	1	0	0	20
Тема 6. Близькосхідний туристичний макрорегіон	20	4	4	0	0	12	22	1	1	0	0	20
Тема 7. Південно-Азійський туристичний макрорегіон	18	4	8	0	0	6	22	1	1	0	0	20
Тема 8. Азійсько-Тихоокеанський туристичний макрорегіон	18	4	4	0	0	10	22	1	1	0	0	20
Тема 9. Африканський туристичний макрорегіон	20	4	4	0	0	12	22	1	1	0	0	20
Тема 10. Американський туристичний макрорегіон	24	4	4	0	0	16	22	1	1	0	0	20
Разом за змістовим модулем 2	124	24	32	0	0	68	132	6	6	0	0	120
Усього годин	180	32	48	0	0	100	180	10	10	0	0	160

5. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна	Заочна
1	Тема 1. Туристичне країнознавство як навчальна дисципліна	4	1
2	Тема 2. Туристичне регіонаознавство	4	1
3	Тема 3. Загальна характеристика країни	4	1
4	Тема 4. Характеристика країни як туристичної дестинації	4	1

5	Тема 5. Європейський туристичний макрорегіон	8	1
6	Тема 6. Близькосхідний туристичний макрорегіон	4	1
7	Тема 7. Південно-Азійський туристичний макрорегіон	8	1
8	Тема 8. Азійсько-Тихоокеанський туристичний макрорегіон	4	1
9	Тема 9. Африканський туристичний макрорегіон	4	1
10	Тема 10. Американський туристичний макрорегіон	4	1
Всього:		48	10

6. Теми практичних занять (не передбачені)

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1		

7. Теми лабораторних занять (не передбачені)

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1		

8. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна	Заочна
1	Тема 1. Туристичне країнознавство як навчальна дисципліна	8	10
2	Тема 2. Туристичне регіоназнавство	8	10
3	Тема 3. Загальна характеристика країни	8	10
4	Тема 4. Характеристика країни як туристичної дестинації	8	10
5	Тема 5. Європейський туристичний макрорегіон	12	20
6	Тема 6. Близькосхідний туристичний макрорегіон	12	20
7	Тема 7. Південно-Азійський туристичний макрорегіон	6	20
8	Тема 8. Азійсько-Тихоокеанський туристичний макрорегіон	10	20
9	Тема 9. Африканський туристичний макрорегіон	12	20
10	Тема 10. Американський туристичний макрорегіон	16	20
Всього:		100	160

9. Індивідуальні завдання

1. Туристичні ресурси Австрії.
2. Туристичні ресурси Азербайджану.
3. Туристичні ресурси Аргентини.
4. Туристичні ресурси Венесуели.
5. Туристичні ресурси Німеччини.
6. Туристичні ресурси Греції.
7. Туристичні ресурси Грузії.
8. Туристичні ресурси Йорданії.
9. Туристичні ресурси Ісландії.
10. Туристичні ресурси Канади.
11. Туристичні ресурси Лівану.
12. Туристичні ресурси Мальти.
13. Туристичні ресурси Монако.

- 14.Туристичні ресурси Нідерландів.
- 15.Туристичні ресурси Норвегії.
- 16.Туристичні ресурси ОАЕ.
- 17.Туристичні ресурси Польщі.
- 18.Туристичні ресурси Португалії.
- 19.Туристичні ресурси Румунії.
- 20.Туристичні ресурси Сінгапуру.
- 21.Туристичні ресурси Словаччини.
- 22.Туристичні ресурси Танзанії.
- 23.Туристичні ресурси Тунісу.
- 24.Туристичні ресурси Хорватії.
- 25.Туристичні ресурси Чехії.
- 26.Туристичні ресурси Швейцарії.
- 27.Туристичні ресурси Швеції.
- 28.Туристичні ресурси Ямайки.
- 29.Туристичні ресурси ПАР
- 30.Туристичні ресурси Мадагаскару

10. Методи навчання

1. Група методів організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності:

1.1. Підгрупа за джерелом передачі навчальної інформації:

- словесні методи - розповідь-пояснення, бесіду, лекцію.
- наочні методи - ілюстрація, демонстрація
- практичні методи: досліди, вправи, навчальна праця. Лабораторні та практичні роботи, твори, реферати.

1.2. Підгрупа за логікою передачі та сприймання навчальної інформації:

- Індуктивні методи. Втілюються за принципом: від часткового до загального, від конкретного до абстрактного.
- Дедуктивний метод активніше розвиває абстрактне мислення, сприяє засвоєнню навчального матеріалу на основі узагальнень.

1.3. Підгрупа за ступенем самостійного мислення студентів у процесі оволодіння знаннями, формуванням умінь і навичок:

- репродуктивні методи – відтворена репродукція як засіб повторення готових зразків або робота за готовими зразками;
- творчі, проблемно-пошукові методи визначають порівняно вищий щабель процесу навчання, особливо там, де він організований на вищому, ніж у масовій школі, рівні. Проблемно-пошукова методика, на відміну від репродуктивної, пояснювально-ілюстративної, має спиратися на самостійну, творчу пізнавальну діяльність студентів.

1.4. Підгрупа за ступенем керівництва навчальною роботою:

- навчальна робота під керівництвом викладача – самостійна робота в аудиторії;
- самостійна робота студентів поза контролем викладача – самостійна робота вдома.

2. Група методів стимулювання й мотивації навчально-пізнавальної діяльності:

2.1. Підгрупа методів стимулювання інтересу до навчання:

- створення ситуації інтересу при викладанні того чи іншого матеріалу (використання пізнавальних ігор, цікавих пригод, гумористичних уривків, перегляд навчальних телепередач, кінофільмів);
- пізнавальні ігри як метод для стимулювання та формування інтересу до знань (ігри-подорожі, вікторини тощо);
- навчальні дискусії як інтерес до предмету;
- аналіз життєвих ситуацій як метод застосування теоретичних знань на практиці.

2.2. Підгрупа методів стимулювання обов'язку й відповідальності:

- роз'яснення мети навчального предмета – метод стимулювання, основним правилом якого є: «Це згодиться в житті», «Без цього не можна бути освіченою та культурною людиною», «У майбутньому це стане тобі необхідним»;
- вимоги до вивчення предмета (орфографічні, дисциплінарні, організаційно-педагогічні). Їх виконання привчає студентів до дисциплінованості, що є головним у використанні цих методів, хоча даний аспект вивчено в дидактиці недостатньо;
- заохочення та покарання в навчанні: оцінка студента за успіхи, усне схвалення та осуд педагога. Внутрішній закон кожного педагога – не користуватись антипедагогічними прийомами: виведення з заняття, виставлення негативної оцінки за поведінку, фізичне покарання тощо.

3. Група методів контролю, самоконтролю, взаємоконтролю, корекції та взаємокорекції:

- соціальні, пов'язані з готовністю брати на себе відповідальність, бути активним у прийнятті рішень у суспільному житті, у врегулюванні конфліктів ненасильницьким шляхом, у функціонуванні й розвитку демократичних інститутів суспільства;
- полікультурні – стосуються розуміння несхожості людей, взаємоповаги до їхньої мови, релігії, культури тощо;
- комунікативні – передбачають опанування важливого в роботі та суспільному житті усного й писемного спілкування, оволодіння кількома мовами;
- інформаційні, зумовлені зростанням ролі інформації в сучасному суспільстві та передбачають оволодіння інформаційними технологіями, вміннями здобувати, критично осмислювати та використовувати різноманітну інформацію;
- саморозвитку та самоосвіти, пов'язані з потребою та готовністю постійно навчатися як у професійному відношенні, так і в особистому та суспільному житті;
- компетенції, що реалізуються у прагненні та здатності до раціональної продуктивної, творчої діяльності.

4. Група бінарних, інтегрованих (універсальних) методів навчання:

- бінарні – подвійні, коли метод і форма зливаються в єдине ціле або два методи поєднуються в один;
- інтегровані (універсальні) – це поєднання трьох-п'яти методів у єдине ціле під час організації навчання.

11. Методи контролю

- 1) усне опитування на семінарських заняттях;
- 2) письмові контрольні роботи;
- 3) індивідуальні завдання.

12. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота																								Підсумковий тестовий контроль (екзамен)	Сума							
Поточний контроль																				Тестовий контроль												
Сем 1	Сем 2	Сем 3	Сем 4	Сем 5	Сем 6	Сем 7	Сем 8	Сем 9	Сем 10	Сем 11	Сем 12	Сем 13	Сем 14	Сем 15	Сем 16	Сем 17	Сем 18	Сем 19	Сем 20	Сем 21	Сем 22	Сем 23	Сем 24			ТК-1	ТК-2	ТК-3	ТК-4			
5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5				
Max= 50																				Max= 20				30	100							

Виконання курсової роботи (не передбачено)

Пояснювальна записка	Ілюстративна частина	Захист роботи	Сума

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
80 – 89	B	добре	
70 – 79	C		
60 – 69	D	задовільно	
50 – 59	E		
26 – 49	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-25	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

13. Методичне забезпечення

1. Вацеба В. Я. Туристичне країнознавство : [конспект лекцій]. Чернівці : Рута, 2003. 32 с.

2. Масляк П. О. Країнознавство : [підручник]. / 2-ге вид., випр. К. : Знання, 2008. 292 с.
3. Мальська М. П., Антонюк Н. В., Ганич Н. М. Міжнародний туризм і сфера послуг : [підручник]. К. : Знання, 2008. 661 с.

14. Рекомендована література

Базова

1. Довгань Г. Д., Сиротенко А. Й., Стадник О. Г. Країнознавство : [довідник]. Х. : Веста : Вид-во «Ранок», 2009. 480 с.
2. Масляк П. О. Країнознавство : [підручник] / 2-ге вид., випр. К. : Знання, 2008. 292 с.
3. Страны мира : [энциклопедический справочник / под ред. С. А. Семеницкого]. Смоленск : Русич, 2001. 624 с.
4. Туристичне країнознавство : країни лідери туризму : [навчальний посібник / під ред. проф. О. О. Любіцевої]. К. : Альтерпрес, 2008. 436 с.

Допоміжна

1. Бейдик О. О. Рекреаційне районування : [Т. 3]. К. : Видавництво імені М. П. Бажана, 1990. 120 с.
2. Бейдик О. О. Словник-довідник з географії туризму, рекреації та рекреаційної географії. К. : Інститут туризму федерації профспілок України, 1998. 130 с.
3. География международного туризма : Зарубежные страны : [учебное пособие / [авт.-сост. Л. М. Гайдукевич, С. А. Хомич, В. А. Клицунова и др.]. Мн. : Аверсэв, 2004. 252 с.
4. Косолапов А. Б. Туристское страноведение. Европа и Азия. М. : КноРус, 2005. – 400 с.